

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg;
Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der
Meij, Alphen a.d. Rijn; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan
Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M.
Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A.
Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee,
Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d
Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de
administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen
a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs
voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.
Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Vrede bij God

**„Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit
het geloof, hebben vrede bij God door
onze Heere Jezus Christus”.**

Romeinen 5 : 1.

Luther in zijn jeugd jaren als vrolijke student en volop van het leven genietend, kwam niet aan God toe. Na die bliksemstraal vlak naast hem werd het anders. Op één moment werd hij geconfronteerd met de dood, met God, met een heilig en rechtvaardig God.

De alles-overheersende vraag werd: hoe vind ik een genadig God, hoe kan ik God ontmoeten zonder verschrikken. Luther ging in het klooster; hij ging vasten en zichzelf tuchtigen. Tenslotte kroop hij op zijn knieën de Pilatustrap te Rome op.

Luther wilde zich met God verzoenen, en hij zag niet dat de verzoening van God moet en alleen kan uitgaan. Met al zijn werken vond hij niet de vrede. Totdat hij in de Romeinen-brief las dat de rechtvaardiging is door het geloof en dat daaruit voortvloeit de vrede bij God. Toen - door Woord én Geest - is Luther het lied van Paulus gaan zingen.

Paulus' zang vangt aan met „wij zijn gerechtvaardigd”. Eerst - gelijk alle mensen - onrechtvaardig, een overtreders van Gods wet, een zondaar, een schuldenaar; daarom de eeuwige straf waardig. Doch nu rechtvaardig verklaard, vrijgesproken van schuld en straf, al de zonde, al de schuld weg, voor eeuwig weg, en de toorn en de vloek en het doemvonnis, alles weg. God ziet een gevallen menskind aan alsof het niet gevallen is. God ziet een menskind dat vrij- en moedwillig ongehoorzaam is geweest aan alsof het alle gehoorzaamheid heeft volbracht. God keert het loon uit op de volbrachte gehoorzaamheid: het eeuwige leven.

Hoe zijt gij rechtvaardig voor God? Alleen door een waar geloof! Door niets anders. Door het geloof alleen!

Op het geloof komt het aan. Zonder het geloof zijn we niet gerechtvaardigd, leven we als onrechtvaardige naar de dag toe waarop wij gesteld worden voor de Rechter, de Rechtvaardige en de Waarachtige..... U gaat nu toch niet rustig verder? Op dit ogenblik klopt de bewogen God op de deur van uw hart.....

God eist het geloof. Die eis is rechtens. Vanwege het feit dat God u goed en naar Zijn evenbeeld heeft gemaakt. Vanwege het feit dat Hij tot u komt als een belovend God. Daarom moogt u niet komen aan het recht van Zijn eis.

U dient er wel voor op te passen dat u de eis des geloofs niet maakt tot een nieuwe wet. Een wet, waaraan wij eerst moeten voldoen om dan door God gerechtvaardigd te worden. Dit gevaar is niet denkbeeldig. Het past bij een mens die leeft bij een verbroken werkverbond, en dit onderstreept, dat het evangelie van vrije genade niet is naar de mens. We zijn daar vijanden van. Wie echter meent, dat de mens toch nog een beurt krijgt, geeft het uit-genade-alleen de doodsteek. Het geloof is gave Gods. Hij geeft het daar waar erom geboden wordt.

Het ware geloof komt van Boven, en richt zich op Boven. Het richt zich op Jezus Christus.

Het heeft Hem als inhoudt, Hem Die alles heeft volbracht, Die aan het vloekhout heeft gehangen. Daar is Zijn lijdelijke gehoorzaamheid én Zijn dadelijke gehoorzaamheid. Het ware geloof verbindt aan Hem. Twee worden tot één. Al mijn ongerechtigheid wordt Zijn ongerechtigheid; al Zijn gerechtigheid wordt mijn gerechtigheid. Mijn ongehoorzaamheid wordt Zijn ongehoorzaamheid, en Zijn gehoorzaamheid wordt mijn gehoorzaamheid. Hier is die wonderlijke ruil. Door de geloofsverbinding wordt al het mijne het Zijne, en al het Zijne het mijne.

Verlangend? Heilsbegerig? Dorstend naar de vastheid, de zekerheid des geloofs? Ja - u wordt geroepen om roeping en verkiezing vast te maken. U moogt niet op een misstand voortgaan. Neen - u wordt niet geworpen op u zelf! U wordt geworpen op Hem Die het geloof werkt én het geloof versterkt: de Heilige Geest. Die Geest brengt tot het geloofslid vanwege de geloofsvereniging met de Christus.

De rechtvaardiging door het geloof geeft een kostelijke vrucht: de vrede bij God. Vrede-, dit is een ontzaglijk rijk woord. Er zijn haast geen woorden te vinden om aan te geven de inhoud ervan. Het is die vrede, die alle verstand te boven gaat. Vrede - dat wil zeggen: de scheiding is opgeheven, de breuk is geheeld, de vijandschap is teniet gedaan. Er is verzoening. Een vijand van God is met God verzoend. Er is gemeenschap. God heeft de mens weer en de mens God. Vrede - dat wil ook zeggen: alles op de rechte plaats, in de juiste verhouding. God weer God en de mens mens; Schepper en schepsel; Koning en onderdaan. Nog rijker: Vader en kind. God zegt Mijn kind en dat kind zegt: Abba - Vader. Volkomen verzoening. Weer in de nabijheid, in de gemeenschap van God. Geen toornend God meer, maar een barmhartig Vader, mijn, onze Vader, Die in de hemelen is.

Daar komt nu geen nagelschrabbel van ons bij. We erkennen het: dit is gemakkelijker uit te spreken dan te leren. Doch God Zelf door de Heilige Geest leert dit al Zijn kinderen. Hij laat vastlopen. Hij leert dat we niet één zucht kunnen toedoen. Hij plaatst voor de onmogelijkheid aan onze kant. Hij doet een streep halen door al ons werken om de vrede te verkrijgen. Hij leert verstaan dat die vrede door Eén is verworven: door de Heere Jezus Christus. Jezus Christus is onze vrede, door Hem en in Hem alleen.

Wij hebben vrede, zingt Paulus. Neen - geen wens: mogen wij vrede bij God hebben. Het is een stellige uitspraak. Die vrede ligt verankerd in doorboorde en zegenende handen. En Hij is Dezelfde, gisteren en heden en in der eeuwigheid.

Kent u die vrede? U zegt: dat is te hoog en te groot. Het zijn slechts uitzonderingen. Slechts bijzonder bevoorrechten, begenadigden. 't Is nog al wat om uit te spreken: wij hebben vrede bij God. Ik moet niets hebben van die hoogvliegers. 't Zal nog zijn met een ingebeelde hemel voor eeuwig verloren gaan!

Mag ik u vragen: wordt u ontdekt aan uw vijandschap tegen genade-alleen, wordt u ingewonnen voor genade-alleen?

Vrede bij God, dat is sola gratia - uit genade alleen. Dat wordt hier geleerd. Uit genade

alleen - daarom zelfs voor de grootste der zondaren.

Vrede bij God door onze Heere Jezus Christus.

Moet u het ook van het gegeef hebben?

Ds. v.Z.

Van de administratie

Van iemand die niet aanwezig kon zijn op de laatst gehouden ontmoetingsdag te Kampen, ontvingen we nog een verlate, maar niet minder welkome gift van f 200,-, terwyl aan overige giften f 68,- werd ontvangen. Hartelijk dank voor deze giften, evenals voor de opgave van 5 nieuwe abonnees.

Het blad bestemd voor J. de Vries, Koolzaadhof 136, 8256 AH Biddinghuizen, ontvingen we retour met de aantekening „vertrokken”. Wie weet waar de fam. de Vries naar toe gegaan is, zou die ons het nieuwe adres willen doorgeven? Bij voorbaat dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Voor u gelezen

12.

(Uit: „DE WEKKER” van 15 februari 1895, nr. 35).

„Wilhelmina lag als in verwondering opgetogen, in onderwerping uitziende naar hare ontbinding. Het spreken begon haar zeer moeilijk te vallen, omdat de keel al dikker en dikker werd, zodat men nu en dan nog maar slechts enkele woorden van haar verstaan kon. Echter lag zij, te midden van al die benauwdheid, tevreden en in stille onderwerping, met een glimlach op haar gelaat. Men kon het haar zo aanzien, dat zij naar het uur verlangde, dat haar bij haar lieve Heiland zou brengen, dien zij zo vroeg had leren dienen en voor Wiens Naam zij menig schamper woord had moeten horen, daar zij veelal het „fijne Mientje” werd genoemd. De volgende dag was haar sterf dag; toen ging zij heen, om haar Heiland volmaakt te dienen! Op hare begrafenis waren, behalve familieleden, een aantal vromen, die met blijdschap getuigenis mochten afleggen van het zalig heengaan van dat kind. Ja, zij ging heen in vrede, die lieve Wilhelmina, naar de plaats voor haar bereid van voor de grondlegging der wereld.

Kinderen, wat zegt ge van dit verhaal, naar waarheid u medegedeeld? Zegt gij „gelukkige Wilhelmina!” Ja, dat moogt ge met recht zeggen. Welgefukzalig, die zich als een gans hulpeloze wendt tot de Heere Jezus. Diezelfde Heiland, Die haar deze heerlijke genade gaf, kan en wil het ook u nog geven, indien gij het oprecht van Hem vraagt. O kinderen! Denk er ernstig over na. Eenmaal staat wellicht uw moeder of staan andere lieve betrekkingen aan uw sterfbed; - zult gij hen dan ook kunnen troosten met de betuiging: „Weldra ben ik bij Hem, Die mij met Zijn dierbaar bloed kocht!”

Of zal angst en schrik u en uw ouders en anderen vervullen, wanneer zij u, tot uwe en hunne smart, zonder gegronde hoop op de eeuwige gelukzaligheid moeten aanstaren? Wilhelmina had een innige afkeer van de zonde. Onwaarheid spreken, daar gruwde zij

Vele ouders zorgen slechts voor de maatschappelijke opvoeding hunner kinderen, voor voedsel en deksel, maar bekommeren zich over de opvoeding voor de eeuwigheid heel weinig. Velen geven hun kinderen over aan alle wind van leer en aan mannen, wien ze hun geld geenszins zouden toevertrouwen, vrouwen zij de zielen hunner kinderen toe."

Catechese

Dit convent sprak uit: "dat aan de kerkdien-
st ook de gewoonte van catechiseren verbonden zou worden, welke van de Apostelen en hunne leerlingen is overgeleverd" - Voor de Waalse kerken beval dit convent aan de catechismus van Calvijn en voor de Nederlandse kerken de Heidelbergse Catechismus. Het gaf voor de wijze van catechiseren deze bepaling: "Men zal met alle zorgvuldigheid de kinderen naar hunne jaren niet alleen laten opzeggen en van buiten leren de syllaben en woorden van de catechismus, maar ook leren verstaan de zaak zelf en niet alleen in hun memoriën, maar ook in het binnenste van hunne harten indrukken. Daarom zal men niet alleen de jeugd de woorden vragen, maar ook ondervragen over de materie zelf, klaar en ten volle uitgelegd door de catecheet en voor alle dingen zal van node zijn, in het uitleggen van de catechismus op het gemeenzaamst met hen te handelen en het onderzoek te richten naar het begrip der kinderen. Elk lidmaat der kerk zal 'zijne kinderen zo spoedig hun leeftijd dit zal toelaten, aanbieden om gecatechiseerd te worden, opdat zij van der jeugd aan in de ware religie en godzaligheid onderwezen kunnen worden. Die zulks weigeren zullen, zullen zonder twijfel onder de censuur der kerk vallen". Tevens bepaalde het convent van Wezel, dat niemand tot het avondmaal zou worden toegelaten dan "die tevoren belijdenis des geloofs zal gedaan hebben en zich aan de kerkelijke tucht onderwerpt". Het onderzoek zal voor de kerkeraad geschieden terwijl daarna zij, die tot de openbare belijdenis zijn toegelaten, in het openbaar vóór de gemeente zullen worden ondervraagd in "de voornaamste hoofdstukken des geloofs, opdat zij daarop hunne toestemming geven en zij zullen zich

Wanneer echter gestaan wordt naar de vrucht van het onderwijs, daar zal, naar het Woord van de Heere, die vrucht niet wegblijven. Het zaad zal niet verstikken. Het zal sterven, het zal ontkiemen. Het zal vrucht dragen. Treffend geeft Hellenbroek, een predikant in de 18e eeuw, in zijn vragenboekje aan, wie zeker vrucht op het onderwijs mag verwachten.

Ds. M.C. Tanis.

Pas op 18 juli 1625 gaven de Staten toestemming voor het werk van de Bijbelvertaling en stelden de nodige financiën beschikbaar. Zo kwamen pas op 13 november 1626 de vertalers van het Oude Testament voor het eerst bijeen. Elk Bijbelboek werd in drieën gedeeld, waarbij iedere vertaler een deel voor zijn rekening nam. Het resultaat van de vertaalbaarheid werd in een gemeenschappelijke vergadering, die met gebed geopend was, nauwkeurig bezien. Van woord tot woord werd vergeleken met de Hebreeuwse tekst, waar het Oude Testament oorspronkelijk in is geschreven. Er werd ijverig en nauwkeurig gearbeid. De vertalers van het Nieuwe Testament gingen op een andere manier aan het werk. Zij verdeelden niet elk Bijbelboek in drieën, maar vertaalden elk voor zich het Nieuwe Testament in zijn geheel. Dan zou in gemeenschappelijke vergaderingen het vertaalwerk vergeleken worden. Wat de kanttekeningen en de apocriefen betreft is deze afgesproken werkwijze niet tot het einde toe doorgevoerd. Dit kwam door het sterven van één van de vertalers. Er is toen besloten de kanttekeningen en de apocriefen onderling te verdelen ten einde het werk te bespoedigen. Zo mocht na revisie (het nazien van de

tekst) de Bijbelvertaling gereed komen. Opmerkelijk is de bewarende Hand des Heeren tijdens de pestepidemie van augustus 1635 geweest. Er werden tijdens deze epidemie ruim 20.000 mensen begraven. De reviseurs zagen vanuit hun werkvertrek op één dag soms meer dan honderd begrafenis- sen. Het was de genadige bescherming van de Allerhoogste dat zij allen onder deze omstandigheden in het leven gespaard werden.

Nadat nu de tekst gereed was gekomen, kon met het drukken begonnen worden. Er deden zich nog enkele tegenslagen voor. In de zomer van 1636 was het Oude Testament gereed en in juni 1637 het Nieuwe Testament. Maar nu rees de vraag op wiens naam de Bijbel zou moeten uitkomen. De Zuid-Hollandse Synode dacht aan twee voorwoor- den: één van de Staten-Generaal en één van de Kerken. Zo was het ook in het buitenland geschied. Maar de Staten dachten hier anders over. Zij hadden immers het werk betaald. We vinden dan ook een voorwoord van de Staten gedateerd 29 juli 1637. Geen voor- woord van de Kerken. Zo is deze overzetting in onze Nederlandse taal aan de benaming Statenbijbel gekomen. Wel worden de Ker- ken genoemd in het titelblad. Er wordt op het titelblad verwezen naar het besluit van de Nationale Synode van Dordrecht, gehouden in de jaren 1618 en 1619. Zo werd ook aan de Kerken nog enigszins recht gedaan.

Het eerste exemplaar van de Statenbijbel mocht 17 september 1637 aangeboden worden aan de Staten-Generaal. Dit eerste exem- plaar was in paars fluweel gebonden en ver- guld op snee. Een monumentaal werk, dat de eeuwen heeft verduurd, was voltooid. Men kon nu, zoals Bogerman het had uitgedrukt, God in de Nederlandse taal horen spreken. De eeuwen door is deze betrouwbare over- zetting een helder licht bevonden. Hebt u het ook mogen ondervinden?

Ds. A. van Heteren, Werkendam.

Wel of niet naar de kerk?

3.

"En laat ons onze onderlinge bijeen- komsten niet nalaten".

Hebr. 10 : 25.

Velen hebben hun vragen over het nut van het deelnemen aan de onderlinge bijeen- komsten. Men wil christen blijven, maar op zijn eigen wijze. De kerkgang past niet meer in het patroon van het christen-zijn anno 1987. Je kunt toch wel in God geloven, zonder kerk? Geloof is immers een persoonlijke zaak. Nu moeten we wel oppassen want de duivel kan zich gemakkelijk veranderen in een engel des lichts. Het is ongetwijfeld waar dat geloven en zalig worden een persoonlijke zaak is tussen God en mijn ziel. Maar deze waarheid heeft wel aanvulling nodig. Want juist de schrijver van de Hebreënbrieff die door Gods genade zoveel heeft mogen proe- ven van de zaligheid in Christus spreekt niet in het enkelvoud maar in het meervoud. Wij lezen in Hebr. 10 : 19 v.v.: "Dewijl wij dan, broeders, vrijmoedigheid hebben om in te gaan in het heiligdom, door het bloed van Jezus, op een verse en levende weg welke Hij óns heeft ingewijd door het voorhangsel, dat is door Zijn vlees, en een grote Priester over het huis Gods, zo laat óns toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs". Hij zegt niet: omdat ik vrijmoedigheid heb, maar: omdat wij vrijmoedigheid hebben. Hij zegt niet: Christus heeft die weg mij ingewijd, maar: óns. Geloven is een per- soonlijke zaak en moet persoonlijk geleerd worden door de onwederstandelijke kracht van Woord en Geest. Maar de ware gelovige die persoonlijk door de Heere wordt gearre- steerd, geleerd en bekeerd, verliest de ge- meenschap niet uit het oog. Zeker niet de gemeenschap met de gemeente die op de dag van Christus' opstandingsamenkomt om het heil in en vanuit die opstanding te horen verkondigen.

Het persoonlijke werk van Gods genade is dus niet los te denken van de gemeenschap der heiligen. Wat God samengevoegd heeft, scheidt de mens niet.

Waarom mogen wij dan de onderlinge bij- eenkomsten niet nalaten? Ten eerste omdat het zalmakende geloof een vrucht is van het levende en krachtige Zaad van Gods Woord.

Het ware geloof wordt uit de verkondiging geboren, want het geloof is uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods, Rom. 10 : 17. Ten tweede heeft het eenmaal geschonken geloof voeding nodig. Een mens die gezond is in het leven der genade staat naar onderwijs.

Onze onvergetelijke ds. R. Kok zei weleens: genade maakt nieuws-gierig. Begerig dus naar oude én nieuwe schatten die in de bediening van het Woord worden uitgestald, aangeboden en toegeëigend. Het onderwijs aan de gemeente bevordert de gezondheid en de groei van het persoonlijke genadeleven. Het genadebeginsel: Hij moet wassen en ik minder worden, is een zoete vrucht van de doorgaande Woordbediening. Dat onderwijs bevordert ook de weerbaarheid van de kerk. Haar wordt toegeroepen: doet aan de gehele wapenrusting Gods, opdat ge kunt staan tegen de listige omleidingen des duivels, Ef. 6 : 11. Mede met het oog op die listen en dat geweld van de boze, wil de Heere Zijn gelo- vigen door het Woord onderwezen hebben. En dat voornamelijk in de onderlinge bij- eenkomsten. Wij moeten de duivel een slag voor zien te blijven. En dat kan alleen als ons o.m. de nodige wapenstukken worden aan- gereikt.

Ten derde versterken de onderlinge bijeen- komsten de eenheid van de gemeente(n). Die eenheid dient de vrede. En de vrede dient de verheerlijking Gods. We denken met smart aan de talrijke breuken in het kerkelijk leven. Daar gaat in de regel een jarenlange onderlinge vervreemding aan voor- af. Smytegelt zegt in één van zijn preken: men wil steeds maar "het manneke" zijn. Men wordt gramstorig wanneer het beoogde doel niet wordt bereikt. Men onttrekt zich aan het kerkelijk samenleven en houdt zich op zichzelf. Men klaagt over de donkerheid der tijden en het droevige peil van het gena- deleven bij anderen. En daarmee is dan het wegblijven uit de onderlinge bijeenkomsten gerechtvaardigd met een schijn van godza- ligheid. Wat zal de eeuwigheid openbaren aan "menselijkheden" die mooi verpakt, tot allerlei onenigheid hebben geleid! Een ieder, hetzij predikant, ouderling of "gewoon" ge- meentelid zie maar toe op zichzelf. Want Hij kent de harten en Hij proeft de nieren. Alle dingen zijn naakt en geopend voor Hem met Wie wij te doen hebben.

Meer zegen heeft de Heere geschonken aan degenen die ook in zeer droeve kerkelijke omstandigheden tot Hem geroepen hebben in het verborgen en zo lang als mogelijk was op hun post zijn gebleven. Dan moeten we "minderheid" worden. Dan moet ook het vrome vlees eraan. Maar dan gaat de Heere ons ook laten zien dat de nederigheid vóór de eer gaat en Zijnkracht in zwakheid wordt volbracht. Want laten we eerlijk zijn: waar blijven die liefdevolle vermaningen aan el- kander, terwijl we samen op weg zijn naar die ontzaggelijke eeuwigheid. Hoe scherp wordt het zwaard van de dogmatiek geslepen met de wet-stenen van onze eigen wetten. Dient alle strijd in kerkelijk Nederland de praktijk der godzaligheid?

Is de geest der zachtmoedigheid de banier over ons en kunnen wij met de apostel nog weleens wenen over onze vijanden? Want als aan de bestraffing de tranen des harten ontbreken, dan kan men wel voor een kam- pioen van de waarheid gehouden worden maar welk gewicht legt dat in de schalen van Góds gerechtigheid?

Hoewel anderzijds er ook zoveel "zachtmoedigheid en wijsheid" is die voor de Heere niets anders zijn dan de slapheid van Eli. Dat is een "zachtmoedigheid" die alles in het kerkelijk leven accepteert. Ook als het gaat om de meest gruwelijke en godonterende zonde. Men gaat er zelfs kennelijk prat op voor een vredelievend mens door te gaan, maar in werkelijkheid heeft men zichzelf meer lief dan de ere Gods, waarvan David, in zijn strijd tegen Goliath zichzelf overkreeg. Ook dat is af te wijzen en wij hebben ons allen er voor te hoeden. Als de gemeente een

verkeerde weg van aanpassing aan werelds denken opgaat, dan moeten wij onze stem verheffen en niet zwijgen. In de eerste plaats in onze persoonlijke ontmoetingen en ver- volgens in de kerkelijke bijeenkomsten die daartoe geordend zijn. Maar vluchten en wegblijven is altijd de makkelijkste weg geweest.

Tot streling van ons vrome vlees maar niet tot heling van Gods kerk op aarde.

Ds. L.W. van der Meij.

Laus Deo

42.

Het roer in handen

Wat verstaan wij onder de voorzienigheid Gods?

Het antwoord van Calvijn is: "Dat Hij, als het ware het roer vasthoudend, álle gebeurte- nissen bestuurt".

De voorzienigheid is meer dan een louter vooruit-weten. Zij heeft evenzeer betrek- king op Gods handen als Zijn ogen. Abraham bemoedigde Izak met de woorden: "God zal het voorzien". Daardoor wilde hij hem er niet slechts van verzekeren dat God wist wat er zou gebeuren maar ook dat Hij in moei- lijke zaken uitkomst pleegt te schenken. De HEERE zal voorzien, wil dan zeggen: Hij zal uitkomst geven. De voorzienigheid is dus een werkzaamheid, een aktiviteit van God.

Zij die zeggen dat God uit de hemel werke- loos toeziet op hetgeen in de wereld geschiedt, dwalen.

Een minder grove dwaling omtrent de voor- zienigheid Gods is dat men aan Hem slechts een algemeen bestuur over de wereld toekent: "Namelijk een bestuur, dat het samen- stel der wereld met zijn afzonderlijke delen door een algemene beweging wentelt en aandrijft, maar het werken van ieder schep- sel in het bijzonder niet leidt".

Deze opvatting is minder grof dan van de- genen die zeggen dat God de wereld in het geheel niet bestuurt en dat alles bij toeval geschiedt. Toch kunnen wij ook deze minder grove dwaling niet dulden. Omdat men op deze wijze het bestuur over de dingen tussen God en mens verdeelt: God drijft met een algemene beweging de wereld aan. Maar de mens wendt zich naar het vrije oordeel van zijn wil hier- en gindsheen. Góð blaast de mens door Zijn kracht de beweging in, waar- door hij kan handelen naar de geschonken natuur. De mens echter leidt zijn hande- lingen naar zijn éigen wil. De mens is zo gezien niet meer radikaal afhankelijk van het Godsbestuur. Hij bepaalt voor een deel zélf de richting en het doel van zijn leven. Dáárover heeft God dan geen regeringsbe- voegdheid. Degenen die God slechts een algemene aandrijving van het geschapene toekennen, belijden slechts met wóórden dat God "regeerder der wereld" is. Maar met- terdád nemen ze Hem het bestuur uit han- den.

Calvijn geeft toe dat men in zeker opzicht kan spreken van een "algemene voorzie- nigheid": de algemene onderhouding van de door Hem gestelde orde der natuur.

Maar dan zal men daarnaast op grond van de Schrift tegelijk ook moeten belijden een bij- zondere zorg voor een ieder van Zijn werken. Naast een algemene is er dus ook een bijzon- dere voorzienigheid.

Calvijn wil nu vervolgens met duidelijke getuigenissen der Schrift bewijzen "dat God zó Zijn aandacht wijdt aan het besturen van iedere gebeurtenis afzonderlijk en dat alle gebeurtenissen zó voortkomen uit Zijn be- paalde raad, dat niets bij géval geschiedt". In allen en alles heeft Hij het roer in handen.

Hitte, hagel en noodweer

Sommigen erkennen dat slechts de áfwisse- ling van dagen en nachten en ook van winter en zomer Góds werk zijn. Maar dat nu een onmatige warmte, verbonden met droogte, alle vruchten verzengen, dan weer ontijdige regen het gezaaide vernielen, dat uit hagel en noodweer plotselinge rampen voort- komen, dát wordt niet aan Hem toegeschre- ven. Tenzij men misschien toegeeft dat de

regenwolken, het mooie weer, de koude of warmte aan allerlei natuúrlijke oorzaken hun oorsprong ontleen.

Op deze wijze wordt dus eigenlijk ontkend dat God iedere gebeurtenis afzonderlijk bestuurt.

Deze zienswijze heeft ernstige gevolgen. Men ziet Gods hand niet meer in elke gebeurtenis afzonderlijk: "Op die manier wordt nóch aan Gods vaderlijke gunst, noch aan Zijn óórdelen ruimte gelaten". Door bovengenoemde zienswijze stompt men af in het waarnemen van Gods zegen en vloek, Zijn slaande en zegenende hand.

Daartegenover vindt Calvijn in de wet en de profeten duidelijke getuigenissen van de HEERE Zelf die wijzen op de besturende hand Gods in dauw en regen, hitte en droogte, in hagel en onweer. De HEERE spreekt meermalen uit: "dat zo dikwijls als Hij de aarde met dauw en regen bevochtigt, Hij Zijn gúnst betuigt en dat het een teken is van Zijn ontwijfelbare en bijzondere wraak, wanneer de hemel door Zijn bevel hard wordt als ijzer, het gezaaide door brand en andere rampen omkomt en de akkers getroffen worden door hagel en noodweer. Als wij dit aanvaarden, is het zeker dat geen regendruppel valt, tenzij op Gods bevel".

De opmerkelijke lezer vindt in deze beschouwingen van Calvijn de gedachtengang die in Zondag 10 van de Heidelberger Catechismus zijn neerslag heeft gekregen. Op de vraag: Wat verstaat gij door de voorzienigheid Gods? luidt het antwoord: De almachtige en alomtegenwoordige krácht Gods, waardoor Hij hemel en aarde (de álgemene voorzienigheid) mitsgaders álle schepselen (de bijzondere voorzienigheid) gelijk als met Zijn handen nog onderhoudt, en alzo regeert, dat loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede en álle dingen, niet bij geval, maar van Zijn vaderlijke hand ons toekomen.

*Institutie I. XVI. 4. 5.
L.W. van der Meij, v.d.m.*

Barendrecht

Verslag ingebruikneming van het nieuwe kerkgebouw van de Chr. Ger. Kerk Eben Haëzer.

De eindredakteur Ds. G. Blom, die normaal verslagen geeft van kerkelijke gebeurtenissen, kon tot zijn spijt bij het feestelijk gebeuren van de ingebruikneming van het nieuwe kerkgebouw van de Christelijke Gereformeerde kerk te Barendrecht, niet aanwezig zijn. Hij verzocht daarom ons de verslaggeving te verzorgen. We hebben dit gaarne aangenomen en wel om de volgende redenen: Wanneer u het nog niet zoudt weten, delen wij u mede dat Barendrecht, een van ouds boerendorp, gelegen ten zuiden van Rotterdam, onze geboorteplaats is. Wanneer we daarom de naam Barendrecht horen noemen, begint ons hart altijd een beetje warm te worden. We denken dan nog al eens aan de regel van een oud schoolversje, dat wij vroeger zongen: O dierbaar plekje grond, Waar ook mijn wieg eens stond..... Voor zo ver ik mij kan herinneren, heb ik nooit in een wieg gelegen, want de tijd waarin wij geboren werden, was een andere, dan waarin wij nu leven. Doch dat heeft mijn groei niet tegengehouden, zoals de meeste van onze lezers wel bekend zal zijn.

De Christelijke Gereformeerde Kerk te Barendrecht bestaat sinds 23 dec. 1898. Het eerste kerkje waarin men samen kwam, was maar klein. Week aan week preeklezen, was de meest gewone kerkelijke zaak. Men hongerde naar de waarheid, en die werd daar verkondigd. De eerste dominee die daar gestaan heeft, was Ds. J.P. Meijering. Hij kwam in 1918 als student naar Barendrecht. Daar ik zelf 4 okt. 1918 geboren ben, was ik de eerste die hij heeft mogen dopen. Al heb ik dat zelf bewust niet meegemaakt, moet ik daar toch nog wel eens aan denken. In Barendrecht ben ik opgegroeid, heb daar in het kleine kerkje op de zondagsschool gezeten. En nu ga ik geen levensbeschrijving geven, want dit

zou een hele artikelenserie kunnen worden. Ik wil u wel meedelen dat ik in mijn gehele jeugd, tot op 26 jarige leeftijd in Barendrecht heb doorgebracht. Ik was actief bij het verenigingsleven betrokken, heb er de catechisaties gevolgd en ook heb ik daar belijdenis gedaan. Vanuit Barendrecht zijn we ook naar de theologische school gegaan. Ook zijn we daar getrouwd. Maar dat gebeurde niet meer in dat kleine kerkje. Want er was inmiddels, onder de gezegende bediening van nu wijlen Ds. J.W. v. Ree, in 1929 een nieuwe kerk in gebruik genomen. In dat kerkgebouw heeft 57 jaren lang het Woord van God geklonken. Menigmaal hebben wij er met zegen onder mogen verkeren.

U begrijpt dat Barendrecht ons altijd nog iets meer zegt, dan welke andere plaats ook.

Nadat de in 1929 in gebruik genomen kerk 57 jaren dienst had gedaan, was de gemeente zodanig gegroeid, dat de kerk te klein werd en haar staat gevaarlijk, vanwege haar leeftijd. Na lang wikken en wegen werd besloten over te gaan tot het bouwen van een nieuwe kerk. Een bouwcommissie en een financiële commissie werd benoemd. Als voorzitter daarvan werd benoemd br. diaken Boer. Vanwege zijn dagelijks beroep mag hij ook een financieel deskundige worden genoemd. Vóór de ingebruikneming werden we als gasten in de zalen ontvangen, zodat we al dadelijk een indruk konden krijgen van datgene wat door mensenhoofden was uitgedacht en door mensenhanden was tot stand gebracht. Het was in één woord af. Een kwartier voor de dienst werden we het kerkgebouw ingebracht. De kerk telt 940 zitplaatsen, doch vanwege de grote belangstelling, moesten er voor die avond al stoelen worden bijgezet.

De voorzitter van de bouw- en financiële commissie had tot taak om het kerkgebouw aan de kerkeraad over te dragen. Hij begon met te zeggen: Eben Haëzer (tot hiertoe heeft de Heere ons geholpen); daarom: Soli Deo Gloria (aan God alleen de eer).

Hij liet zingen Ps. 89 : 3, 4. Dit klonk plechtig, massaal, zoals we het gaarne hebben in onze kringen. Hij gaf vervolgens een overzicht van de gang van zaken, die tot het resultaat van deze avond hebben geleid. Veel was er vergaderd. Altijd in een goede sfeer. Veel is er geofferd, met een milddadig hart. Want het geheel kostte f 3.600.000,-. En voor klein burgerlijke begrippen haast een niet uit te spreken bedrag. Doch ongeveer de helft van dit enorme bedrag was al door de gemeente bijeen gebracht. Dit geeft moed voor de toekomst. Men hoopt het restant in 15 jaren af te kunnen lossen. Doch als men op dezelfde manier doorgaat als men begonnen is, kan het ook wel in vijf jaar gebeuren. Het oordeel daarover staat verder aan ons niet te geven, al weten we uit de praktijk van het leven, dat bij God alle dingen mogelijk zijn.

Aan het einde van zijn inleidend woord - het waren wélgekozen woorden - werd aan de voorzitter Ds. J. Veenendaal de sleutel van de kerk overhandigd, waarmee symbolisch de kerk voor "geopend" werd verklaard.

Ds. J. Veenendaal beklom daarna de kansel. Gezongen werd Ps. 119 : 65. Bij het zingen van de derde regel "Want de opening van Uw woorden zal gewis....." werd de kanselbijbel geopend.

Hierna sprak hij votum en zegen uit en liet zingen Ps. 84 : 1, 2.

De voorlezer br. Kooiman mocht daarna zijn werk doen. Hij las de opgegeven belijdenis - 12 art. - en Psalm 115. Gezongen werd Ps. 79 : 4. Alle mensenarbeid is met zonde bevelkt, en daarom was ook dit vers in het geheel van de dienst gepast: Gedenk niet meer aan 't kwaad dat wij bedreven..... De tekst voor deze avond werd voorgelezen. Psalm 115 : 1, 2: "Niet ons, o HEERE! niet ons, maar Uwen Naam geef eer, om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil. Daarom zouden de heidenen zeggen: Waar is hun God?"

Het gebed volgde. Daar was veel stof om te danken en ook om te bidden voor het welzijn van de kerk, uiterlijk en innerlijk.

Tijdens het zingen van Ps. 115 : 1, 2, 5, 6, 7 werd gekollekteerd. Naar gewoonte werd de kollekte niet extra aanbevolen. Dat is na-

tuurlijk ook een manier, te meer als dit gezegd wordt. De zak die bij mij langs kwam, was erg licht, terwijl we tot de laatsten behoorden die hun gaven konden geven. Zware zakken zijn in deze welvarende tijd over het algemeen geen best teken. Na het beëindigen van de dienst der offeranden, begon de prediking.

Ds. V. zeide het een bijzondere ure te vinden nu de kerk geopend was. Want het is Gods huis. Het is een Gode waardig huis. Toch is het gebouw op zich niet het voornaamste. Het voornaamste is Zijn Woord. Dat moet ook deze avond centraal staan. Dat deze kerk daarom zal mogen dienen als plaats waar dit Woord verkondigd wordt, naar de zin en de mening van de Heilige Geest, tot uitbreiding van Zijn Koninkrijk. Het thema van de preek was

De eer des Heeren

Komt openbaar

A. In een ootmoedig belijden.

B. In een prijzen van Zijn deugden.

C. In de beschaming van Gods vijanden.

Volgens verschillende schriftverklaarders staat deze tekst in het raam van het feit dat God Zijn aangezicht verborgen had, in verband met de stagnatie van de bouw van de tempel. De kern van het volk, de ware bondelingen, smeekte de Heere of Hij zou willen wederkeren. Dit ging met ootmoedigheid gepaard. Dat paste het volk en dat behaagde de Heere.

Al kan niet in alle opzichten een is-gelijkteken gezet worden tussen de tijd van toen en nu, niettemin past ons ook in een ure als deze ootmoedigheid. Want op verdiensten van de mens kan niet worden gepleit, daar deze gene zijn. God heeft ons dit kerkgebouw gegeven. Dat mocht Ds. V. vast geloven. Veel strijd was er aan verbonden. Doch de Heere beschaamde niet. En dat is het wonder. Van nature zijn we eerrovers Gods. Dat komt zelfs tot openbaring in de arbeid in Gods koninkrijk. Daarom zou het een voorrecht zijn als we waarlijk in het dal van de ootmoed zouden mogen verkeren. Want van zichzelf zal een mens ook daar nog niet komen. Doch als God het werkt, wie zal het dan keren. De Heere heeft in gunst op mij (ons) willen neerzien. Dit moet gezegd tot verheerlijking van Zijn deugden.

B. In het prijzen van Zijn deugden.

Twee deugden worden met name genoemd. De deugd van Zijn goedertierenheid en waarheid. God kan goedertieren zijn ter wille van het offer. In het O.T. werd dit veelvuldig gebracht. Doch brandofferen, noch offers voor schuld voldeden aan Gods eis, noch eer. Daar moest een ander Offer voor komen. Het ware Lam Gods, dat de zonden der wereld wegnemen zou. Dat was in de eeuwigheid uitverkoren om Lam te zijn. Het is reeds in de moeder belofte in het paradijs beloofd, Gen. 3 : 15, en het is in de tijd gekomen. De deugd van Gods recht is door Hem tot zijn recht gekomen. In Hem zien we het priesterambt en het offer in één samen komen. Hij is beide. Alles wijst heen naar die ene Christus. De beleving hiervan door het geloof, breekt het hart.

Ook wat deze kerk betreft komt de goedertierenheid des Heeren tot openbaring. Hij heeft Zijn waarheid bevestigd. In dit verband werd genoemd Haggaï 1 en 2, wat van grote betekenis is geweest in het tot stand komen van dit kerkgebouw. Het is niet zonder strijd gegaan. Doch alles wat God doet, wordt bestreden. Doch uit oorzaak van de eer Zijns Naams is het werk, aan en in de kerk, tot een goed einde gekomen. En dat is

C. Tot beschaming van Gods vijanden.

De vijanden geloofden niet. En dat doen ze nog niet. In het ongeloof komt de vijandschap juist openbaar. Want het ongeloof houdt God verdacht. Zij gaan spotten, van binnen en van buiten, zeggende: Waar is de Heere? Waar is God op Wien gij bouwdet? Doch daar de eer des Heeren er mee gemoeid is, kan God niet achterblijven. God betoonde God te zijn, de eeuwen door. Hij doet dat ook nu nog temidden van Zijn volk. Hij zal dat ook bij de voortduur blijven betonen. Dat moet ons echter wel op de knieën doen leven. Elia werd hier tot een voorbeeld gesteld. Ook

toen heeft de Heere willen betonen dat Hij God in Israël is. Dan is er geen roem aan de zijde van het schepsel. Gememoreerd werd nog een brief van wijlen Ds. F. Bakker, die ook een nieuwe kerk in gebruik had willen nemen, doch door Gods voorzienig beleid, vanwege zijn ongeneselijke ziekte dit niet heeft kunnen doen. Hij wist zich een aarden vat, doch dat was gevuld met genade. En nu mag het vat breken, doch de genade blijft. Alle vaten breken, waarin genade verheerlijkt is. Doch de genade zelf blijft. Daar staat God voor in. Het gaat uiteindelijk allemaal om de eer Zijns Naams. Met het zingen van Ps. 32 : 6: "Rechtvaardig volk, verhef uw blijde klanken....." werd de dienst besloten. Amen was het laatste woord van de preek.

Aan het einde van de dienst werden nog verschillende dankwoorden gesproken aan verenigingen en personen die geschenken hadden gegeven. Dat waren o.a. een bijbel voor de lezenaar, bloembakken voor de verenigingslokalen, een doopvont, een prachtig wandkleed, een lijst met psalm 51, een klok voor de consistorie, een brandkast, de trap naar het orgel. Ook degenen die belangeloos zoveel werk hadden verzet. De rehoboth school werd bedankt voor de afgestane vergaderruimte, waar men tijdens de bouw kerkeraad houden kon. De geref. Bethel kerk met haar kosten was men ook veel dank verschuldigd. Niet in het minst ook de bouw- en financiële commissie enz., enz., enz.

Drie sprekers spraken nog goede wensen uit. N.l. burg. J. v.d. Brink, en de architect de heer Maat, en namens de Classis Ds. P. Beekhuis, die ook als consulent sprak in plaats van Ds. P. de Butter, die vanwege de ernstige ziekte van zijn vrouw niet aanwezig kon zijn.

Ps. 43 : 4 werd intussen ook nog gezongen. Na het uitspreken van de zegen en gebed werd Ps. 138 : 1 nog gezongen en kon de gemeente huiswaarts keren. De genodigden werden nog op koffie met koek getrakteerd. Vele bekenden ontmoetten elkaar nog in de ruime vergaderruimte, wisselden gesprekken en informeerden naar elkaars welstand. Zo gaat het bij zulke gelegenheden. Dankbaar kon de gemeente naar huis gaan, en de genodigden daarna ook.

Binnen was het licht en warm. Buiten donker en nat.

Al is het een lange reis geweest, we zijn toch blij dit gebeuren te hebben mogen meemaken. We feliciteren de gemeente Barendrecht hartelijk met dit schone kerkgebouw en hopen er D.V. ook nog wel eens een keer te mogen preken.

De verslaggever Ds. H.C. v.d. Ent.

Ds. H.C. van der Ent recipieerde

Dat gebeurde op vrijdag 23 oktober j.l. De kerkeraad van Elburg had hem en zijn echtgenote een receptie aangeboden in verband met het feit dat ds. Van der Ent 35 jaar geleden in het ambt van dienaar des Woords bevestigd was en hij en zijn verloofde in diezelfde tijd in het huwelijk mochten treden. We hebben in het vorige nummer van ons blad op dit dubbele jubileum gewezen. We zijn er met een deputatie van het bestuur van Bewaar het Pand heen geweest, met z'n vieren, namelijk buiten mij ook de brs. Van der Lee en Beukers en ds. Van der Meij. Het was vanzelfsprekend dat we onze belangstelling gingen tonen. Ds. Van der Ent is al haast van het begin af aan onze stichting en aan ons blad verbonden. Onze lezers weten dat hij vele artikelen voor ons blad heeft geschreven, artikelen die algemeen zeer op prijs worden gesteld. Br. Van der Lee is al meer dan 60 jaar ouderling in Alphen aan den Rijn. In zijn Katwijkse jaren heeft ds. Van der Ent in Alphen aan den Rijn ongeveer 200 maal gepreekt en ook andere ambtelijke arbeid verricht. We wilden zelf ook graag naar de receptie, als vriend en ook als vertegenwoordiger van de duizenden Bewaar het Panders, die natuurlijk niet allemaal persoonlijk naar Elburg konden komen, maar er zo in zekere zin toch wel zijn geweest.

In deze week - dus de week die op de 24e oktober eindigde - ben ik wel in bijzondere mate met allerlei lief en leed in aanraking gekomen. We willen er iets van noemen. Op maandagmiddag kwam ik in een gezin, waarvan moeder - nog niet half in de veertig - ernstig ziek is en steeds achteruitgaat. Woensdag had ik een familie moeten opzoeken, die op deze dag 55 jaar in het huwelijk met elkaar verbonden waren. Ik kon er toen niet heen in verband met de begrafenis van mevr. Den Butter-Ippel te Middelharnis. Deze ging heen op 50-jarige leeftijd, dus nog in de kracht van het leven, maar door de Heere toebereid, zoals op allerlei wijze getuigd werd. Er was heel veel belangstelling. Dat deed goed. Het gemis kan de Heere alleen met Zichzelf vervullen. Donderdagmorgen gingen we ergens elders vrienden feliciteren die 25 jaar geleden in het huwelijk traden.

En vrijdagavond half 8 waren we in Elburg in een ruime zaal van het kerkelijk centrum van de Hervormde kerk. Heel velen kwamen ds. en mevr. Van der Ent en hun kinderen gelukwensen. De kerkeraad van Elburg zorgde voor koffie en andere verkwikkingen. Halverwege de avond boden vrouwen namens de gemeente allerlei cadeau's aan, o.a. een prachtige vorstelijke stoel.

Daarna sprak ouderling Capellen namens de kerkeraad ds. en mevr. Van der Ent toe. Hij liet duidelijk uitkomen van hoe grote betekenis het is om op een recht wijze te gedenken en wees daarbij o.a. op ootmoed, die er moet zijn en op uitzicht als vrucht. In aansluiting daarmee liet hij zingen Ps. 17 : 8: Maar blij vooruitzicht enz. Hierna kregen we zelf gelegenheid om onze verbondenheid aan de jubilaris en zijn echtgenote en kinderen uit te spreken. Niet alleen de verbondenheid van ons persoonlijk al sinds we elkaar in 1949 in Apeldoorn leerden kennen, maar ook de verbondenheid met zovelen namens wie we ook spraken, het bestuur van Bewaar het Pand, maar ook de lezers van ons blad. Door ons blad bereikt ds. Van der Ent velen en die velen hebben daardoor al vele jaren gelegenheid om te luisteren naar wat deze dienaar des Woords heeft te zeggen.

Ds. Van der Ent sprak woorden van dank. Hij bracht een en ander uit zijn leven naar voren. Hij ging zijn ambtelijke gang door de kerk na. Hij werd in Werkendam in het ambt bevestigd, ging vervolgens naar Rotterdam-west, Middelharnis, Katwijk aan Zee en Dordrecht-centrum en ongeveer anderhalf jaar geleden kwam hij naar Elburg, alles onder de bijzondere leiding des Heeren. Hij hoopt aanstaande zondagmorgen een gedachtenispreek te houden. Die hebben de kerkgangers in Elburg al kunnen horen wanneer dit blad verschijnt. Voor het geval de preek in druk verschijnt zal er naar ik vermoed bij vele lezers belangstelling voor zijn.

De jubilaris bracht ook naar voren dat hij en zijn vrouw met trouwen moesten wachten tot ze in de pastorie gingen. De Heere heeft hun 6 kinderen gegeven. Ze hebben nu ook al kleinkinderen.

Op verzoek van ds. Van der Ent zongen we Ps. 118 : 8. Deze Psalm heeft in het eigen leven van de jubilaris grote betekenis gekregen.

Het was goed daar te zijn in een geest van verbondenheid en eensgezindheid. We zagen belangstellenden uit vele plaatsen. Er waren vertegenwoordigers uit alle gemeenten die ds. Van der Ent gediend heeft.

We hopen van harte, dat de Heere ds. Van der Ent en zijn echtgenote met de hunnen nog lang voor de kerken en in het bijzonder voor Elburg moge sparen. Echter ook voor onze stichting en voor ons blad. Al vele jaren neemt onze vriend een belangrijke en gewaardeerde plaats onder ons in. Het is mede aan zijn hartelijke medewerking te danken dat ons blad geworden is wat het is. We houden ons ervan overtuigd dat onze lezers graag de artikelen van hem lezen. Ook zo wordt het Woord des Heeren gebracht en dat keert nooit ledig weder.

We willen niet eindigen in de mens. Ook hier geldt: wat hebt gij dat gij niet ontvangen hebt! Daarom *Soli Deo Gloria*.

B.

Boekbespreking

1.

Wie is Jezus van Nazareth?

Ds. C. Harinck schreef een boek onder deze titel. Het boek is een uitgave van b.v. Uitgeverij "De Banier", Bregittenstraat 1, Utrecht, tel. 030-313377. Het telt ruim 200 blz. en kost f 27,50.

De schrijver heeft al meer boeken op zijn naam staan. Hij is thans predikant van de Gereformeerde Gemeente te Oostkapelle. Kortgeleden stond er een verslag van een interview met hem in het Reformatorisch Dagblad, ter gelegenheid van het feit dat hij 25 jaar in het ambt van dienaar des Woords was. Tijdens dit interview kwam ook dit boek ter sprake. Ds. Harinck wenste het boek in de hand van vele jonge mensen. We kunnen dat begrijpen en willen ons daarbij aansluiten.

Het boek van ds. Harinck is belangrijk genoeg om er wat bijzondere aandacht voor te vragen. Dat willen we in enkele artikelen doen. In een *Woord vooraf* zegt de schrijver het volgende:

"Toen aan het eind van de achttiende eeuw de schriftkritiek begon los te komen, riep de bekende schriftonderzoeker Ernst Troeltsch in een vergadering uit: "Mijne heren, alles wankelt!" Als een roofdier is het historisch-kritische onderzoek op het christelijk geloof aangevallen. Er bleef van Jezus als de Zoon van God en de Messias van Israël weinig over. Sinds de uitroep van Ernst Troeltsch in 1896 heeft de schriftkritiek zijn duizenden verslagen. Met de ondermijning van de persoon van Jezus van Nazareth als God en Messias wankelt inderdaad alles.

Het Christus-belijden raakt het hart van het christelijk geloof. Wanneer Jezus van Nazareth slechts een mens is, hoe groot en uniek ook, valt het fundament onder het Christendom weg. Dan is het kruis van Golgotha en de opstanding van Jezus uit de doden niet meer de basis van onze zaligheid. We zijn dan niet door God verlost! We hebben in Jezus dan slechts een Voorbeeld, een unieke Persoonlijkheid, of een Mens waarin God Zich heeft geopenbaard, maar niet de Verlosser van zonde, dood en rechtvaardige toorn Gods. Het gaat dan ook in de vraag: "Wie is Jezus van Nazareth?" om de toekomst van de Kerk.

Er was een tijd, dat de belangrijkste vraag was: "Hoe krijg ik een genadig God?" De moderne mens is die vraag al lang gepasseerd. Nu is de vraag: "Is God er wel en wie is God?" En als het over Jezus gaat is het niet meer vanzelfsprekend, dat men Hem ziet als de Zoon van God en de Messias, maar men vergelijkt Hem met andere godsdienststichters en stelt de vraag: "Wie is Jezus van Nazareth?"

De ontkerstening van Europa, de moderne schriftkritiek en de nieuwe Joodse visie op Jezus, zullen m.i. voor de toekomst van de Christelijke Kerk in Europa levensgevaarlijk zijn.

Het Christendom zal gedwongen worden om zich op zijn fundamenten te bezinnen en de vraag aan de orde te stellen: "Wat dunkt u van de Christus?"

Alles staat op het spel! Het geloof in Jezus als de Zoon van God en beloofde Messias is hetgeen het Christendom tot Christendom maakt.

De vraag: "Wie is Jezus van Nazareth?" kan niet beantwoord worden buitenom de vier evangeliën. Temidden van de kritiek komt aan het licht hoezeer het geloof in Jezus als de Zoon van God en de Christus, samenhangt met het geloof, dat de Schriften het authentieke, historische getuigenis van de Heilige Geest aangaande Jezus van Nazareth zijn.

Vanuit de cursus Godsdienstonderwijs Gereformeerde Gemeenten, waaraan ik als docent verbonden ben, heb ik mij verdiept in de ontstaansgeschiedenis van het Nieuwe Testament.

De vragen van de Schriftkritiek dringen zich dan onontkoombaar aan je op. Ook merk je

dan hoevelen met deze vragen worstelen en dat de Schriftkritiek inderdaad knaagt aan de wortels van het geloofsleven. Een afdoend antwoord geven op al de kritiek van de moderne theologie is een opgave, die mijn kracht te boven gaat. Zie dit boek dan ook meer als een hulp en gids om temidden van alle kritiek het woord van Jezus te omhelzen: "en die zijn het, die van Mij getuigen" Joh. 5:39".

Tot zover de schrijver. We hebben het gehele woord vooraf overgenomen omdat het goed laat zien waar het in dit boek om gaat. Het eerste hoofdstuk gaat over *Buitenbijbelse bronnen*.

Op blz. 11 zegt de schrijver o.a.: "Veel van de geschriften uit die dagen zijn verloren gegaan. Wat dat betreft zijn de nieuwtestamentische geschriften uniek te noemen. Wij zien, met de christelijke kerk, hierin Gods bijzondere zorg voor ons en onze zaligheid. God heeft Zijn profeten en apostelen geboden Zijn boodschap op schrift te stellen en God heeft die schriften door een bijzondere voorzienigheid voor ons bewaard. Maar met deze geschriften neemt de ongelovige geen genoegen. Zodoende is de vraag: "Zijn er ook niet-christelijke bronnen, die over Jezus van Nazareth spreken?"

De schrijver gaat na wat er aan buitenbijbelse bronnen is te vinden en zegt dan op blz. 18:

"Maar wat wil dit alles nu bewijzen? Het bewijst wel, dat Jezus een historisch en werkelijk Persoon is geweest. Er wordt door middel van deze niet-christelijke gegevens wel aangetoond, dat de evangeliën over een werkelijke historische Persoon handelen. Maar het kan de ongelovige niet overtuigen dat deze Jezus de Messias en Zoon van God is. Met die bedoeling zijn deze niet-christelijke bronnen dan ook niet genoemd. Voor de ware kennis van Jezus moeten we naar de evangeliën toe. Zij leren ons wie Jezus van Nazareth in werkelijkheid is. Maar ook deze evangelie-beschrijvingen worden door velen gewantrouwd."

Op zoek naar de historische Jezus. Zo luidt de titel van het tweede hoofdstuk. We nemen hieruit een en ander over:

"Vanuit deze pretentie, die het christendom belijdt, is het te begrijpen dat velen zich afvragen: "Wie is Jezus van Nazareth?" Maar de vraag van filosofen en moderne theologen is niet: "Hoe denkt het Christendom over Jezus van Nazareth?", maar: "Wie is Jezus van Nazareth werkelijk geweest?" Dit brengt ons bij de heden zo actuele vraag naar de "historische Jezus". Wat bedoelt men met die vraag? De vraag naar de historische Jezus is de vraag naar Jezus, zoals Hij werkelijk geweest is.

De christen zal dan antwoorden: "U kunt in de geschriften van het Nieuwe Testament en vooral in de vier evangeliën lezen wie Jezus geweest is". De vraag: "Wie is Jezus van Nazareth?" kan volgens de schriftgelovige christen alleen uit de evangeliën beantwoord worden. Twee van de schrijvers van de evangeliën zijn oog- en oorgetuigen geweest en de andere twee hebben alles van oog- en oorgetuigen gehoord en overgeleverd.

De moderne theoloog neemt daar echter geen genoegen mee. Vanuit de moderne theologie en de godsdienstwetenschapsleer bedoelt men iets anders dan met de vraag naar de "historische Jezus". Zie blz. 20/21. Ds. Harinck schrijft hier dan verder over en zegt op blz. 24 aan het slot van dit hoofdstuk: "Ik geloof, dat Jezus alleen te kennen is uit de evangeliën. Ook geloof ik, dat we in de evangeliën een getrouwe beschrijving hebben van Jezus' Persoon en werk. Maar de moderne bijbelonderzoeker en de historicus wil dit niet aanvaarden. Zij willen de historische Jezus op het spoor komen via kritisch onderzoek van de nieuwtestamentische geschriften. We moeten nu bezien hoe dit historisch-kritisch onderzoek te werk gaat."

In aansluiting daarmee luidt het volgende hoofdstuk: *Het historisch-kritische onderzoek*. Daarvan nemen we het slot - zie blz. 28 - over:

"De historische kritiek wilde dus meer, dan alleen maar de wereld onderzoeken waarin

het Oude- en Nieuwe Testament is ontstaan. Men wilde aantonen, dat de bronnen voor de bijbelse geschriften gezocht moeten worden in andere geschriften en godsdienstige stromingen. De geschriften van het Oude- en Nieuwe Testament moeten kritisch benaderd worden. Het is er mee als met een konvooi schepen, dat onder de Rode Kruis vlag vaart. Wanneer men ontdekt, dat één schip militaire goederen vervoert, vertrouwt men het gehele konvooi niet meer. Nu, zo onderzoekt de literaire kritiek de Bijbel. Zodra men één tegenstelling ontdekt, zegt men al: "Zijn de Bijbelboeken wel datgene waarvoor zij zich uitgeven? Zijn zij niet uit andere bronnen samengegroeid? Moeten we hun oorsprong niet zoeken in Joodse stromingen? Zijn het wel andere geschriften als wat men zou

"Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen." Openbaring 14:13.

Overtuigd, dat Christus Jezus ook haar geworden is wijsheid van God, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing, is na een ernstige maar geduldig gedragen ziekte, in volle vrede van ons heengegaan, mijn lieve vrouw en onze lieve moeder

GEERTJE HELENA DEN BUTTER - IPPEL

Zij werd 50 jaar.

Heel veel heeft de Heere ons in haar willen geven, wat ons tot grote dankbaarheid stemt. Maar het besef dat we dit alles nu zullen missen vervult ons met diepe droefheid.

P. den Butter.
Joanne
Marilyn en Sjaak

3241 GK Middelharnis, 16 oktober 1987.
Hoflaan 63.

De begrafenis heeft plaatsgevonden op woensdag 21 oktober j.l. op de algemene begraafplaats te Middelharnis. Voorafgaande aan de begrafenis heeft een rouwdienst plaatsgevonden in de Chr. Geref. Kerk, Hoflaan 41, Middelharnis.

De kerkeraad der Chr. Geref. Kerk te Middelharnis geeft met droefheid en verslagenheid kennis dat na een ernstige ziekte van ruim 6 maanden uit ons midden werd weggenomen onze gewaardeerde en gerespecteerde predikantsvrouw

Mw. G.H. DEN BUTTER

geboren Ippel

op de leeftijd van slechts 50 jaar.

Psalm 65 vers 2b, berijmd.

De HEERE schenke haar nabestaanden kracht naar kruis en genade om te mogen volgen in Zijn voor ons vaak onbegrepen wegen.

Namens de raad,

W. Villerius, 2e voorz.
T. van Dieren, scriba.

Middelharnis,
16 oktober 1987.

kunnen noemen "nationale Joodse literatuur" en "oud-christelijke literatuur"? De geschriften van het Oude- en Nieuwe Testament zelf kwamen onder de kritiek van het onderzoek. Dit leidde tot een historisch-kritische benaderingswijze van de Schrift." Vandaar dat ds. Harinck vervolgt met een hoofdstuk over: *De literaire kritiek*. Maar daarover in een volgend artikel.

B.

BIJBELSE ALBUMS

Speciaal voor gebruik op scholen en zondagsscholen heeft de GBS albums met plaatjes over Bijbelse onderwerpen uitgegeven. De albums zijn 21,5 cm breed en 15 cm hoog, stevige omslag.

Bij elk album behoort een set van 40 fraaie kleurplaatjes (afm. 14,5x10,5 cm) die bij het betreffende bijbelverhaal geplakt kunnen worden.

Wij kunnen het volgende leveren:

Aantal: Serie Bijbelse geschiedenis
.....0 Vanaf de schepping tot de list der Gibeonieten
.....1 Richteren, koningen en profeten
.....2 Nieuwe Testament 1
.....3 Nieuwe Testament 2
Serie Uit het land van de Bijbel
.....A Wonen, werken en eredienst van Israël
.....B Bloemen en planten in Israël
.....C Dieren in Israël

PRIJS PER ALBUM MET PLAATJES F 9.90

U kunt hierboven invullen welk(e) album(s) u wenst te ontvangen en het aantal.

Deze advertentie uitknippen (of bestelling op schrijven) en in enveloppe zonder postzegel sturen aan:

**GEREFORMEERDE
BIJBELSTICHTING**
ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT

Wel eens op
TEXEL
geweest?

Beslist de moeite waard.
Bos, duinen, zee, vogel-
broedplaatsen,
visgelegenheden, etc.,
en ... rust.

U kunt op
'DE VERRASSING'
gebruik maken van
volledig pension voor
groot en klein.

Prijzen v.a. f 285,- p.w.
Of u kunt kiezen voor
een bungalow met alle
comfort of sta-caravan.

Voor 60-plussers
speciale voor- en
naseizoenprijzen.
Vraag vrijblijvend onze
kleurenfolder aan.
Tel. 02223-661 of 391.

TE HUUR

Ruime stacaravan op
mini-camping in
Westkapelle.

Fam. Francke,
tel. 01187 - 1251.

**PLAATS UW
FAMILIEBERICHTEN
IN
BEWAAR HET PAND**

Volledig pension aan-
geboden in het landelijk
dorp Kesteren in de Be-
tuwe, 3 km. van Rhenen.

**PENSION
DE TEEL**

Familie Knuivers,
Boveneindsestraat 14,
4041 EJ Kesteren,
tel. 08886-1687

**DE
VERBORGEN
KRACHTEN
DER NATUUR**

Hielpen velen bij het bestrijden
van diverse kwalen.
Dagelijkse verzending door
het gehele land.

**DROGISTERIJ
SIKKING**

Barvoetstraat 5 2011 WL Haarlem
Tel. 023-31 28 82 b.g.g. 32 46 06
Postbank 190609

STICHTING
REFORMATORISCHE
HULPAKTIE
WOORD EN DAAD

**WOORD
&
DAAD**

Postbus 560,
4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830 - 24288
Postbank 30.20.900
ABN 50.98.11.566

HELP EEN KIND MET:

- voedsel en kleding in acute nood situatie van nu
- onderwijs om op eigen benen te staan voor straks
- bijbelse boodschap die tot zegen kan zijn voor altijd

FINANCIËLE ADOPTIE v.a. f 37,50 p.m

Informatie wordt op aanvraag toegezonden